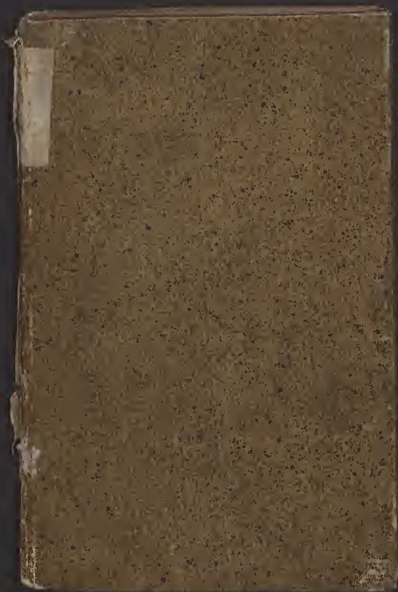

Þessi bók er prentuð í Khavn
1741.

17/4 1906.

J. Þ.

En kort
Beretning
Om
De Tyrkiske Soe-Roveres
onde Medfart og Omgang, da de kom til Island i Aaret 1627, og der bortoge over 300 Mennesker, ihielsloge mange, og paa tyrannisk Maade ilde medhandlede dem.

Sammenskreven af

Præsten Oluf Eigilssen
Fra Vest-Manoe,

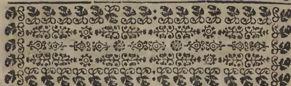
Som tillige blev fort derfra til Algier, og 1628 kom tilbage igien.

Men nu af Islandsk oversat paa Dansk.

Trykt i dette Aar.

Det 1ste Capitel.

Han siger, at han blev fort til Tyrkiet i Africa til den Stad, som kaldes Algier, 300 Miile længere borte end de, som bleve tagne i Grindevig, og saa kom han tilbage det samme Aar.

Om hvilken særdeles Reyse han siger, at han blev bedet at giøre en kort Beskrivelse fra den 16 Julii og indtil at han Aaret derefter kom tilbage igien den 6te Julii 1628.

Det 2det Cap.

Om hvorledes der blev tillavet, da der blev spurgt Røvernes Ankomst.

Da vi nu i Vest-Manno finge at vide Røvernes Ankomst og Forhold i Grindevig og der omkring, da fattedes ikke store Ord hos os, og særdeles hos dem,

som vare befalede at arbeyde paa Skandserne, saavelsom og paa Skibet og ved det Danske Kiøbmands-Huus, hvorledes og med hvad Forsigtighed de skulle gaae til Verks, og lode de udenlandske sig da formerke, at om noget paakom, da skulle de Islandske ikke blive længe bestaaendes, og med dette Arbeyde blev der faret fort indtil at der blev spurgt, at de seiglede fra Landet, og agtede til Vest-Mannøe, da blev der Bekymring iblant Folk, om hvorledes Arbeydet var giort alt indtil den 16 Julii, som var en Mandag, da saae man 3 Skibe om Morgenen tilig Sydost derfra, hvor af et var meget stort, og de satte deres Cours lige ad Øen, men som Vinden var dem contrair, saa maatte de giore mange Slag den heele Dag, indtil Aftenen, men om Morgenen tilig, da man saae dem, blev alle Folk sammenkaldede, til at blive ved Kiøbmands-Husene og lavede sig til at forsvare sig, og strengeligen forbudet at gaae bort, hvilket varede indtil om Aftenen, da ginge Folkene bort; thi de Udenlandske syntes, at de kiendte Skibene, at det var Convoyer, som skulle krydse omkring Landet; ikke desmindre

begyndte

begyndte nogle at forvare det som de havde, men da det faldt i stille Veyr, saa at disse Dievels Folk kunde faae deres Villie frem, da satte de 3 store Baade ud, som kaldes Slupper, og derpaa satte de 300 Mænd, hvor iblant vare nogle af de Engelske Dogger, som viiste dem den u-sædvanlige Vey, som de foer, hvilken aldrig nogen sig kand erindre, at den nogen Tid har været befaren, og derover kom de saa hastig paa Øen, at Folkne fik ikke Tid til at undløbe; thi de kom saa hastige som de kunde fløyet op paa Øen, hvor de med alle Slaggs Gevær løbe omkring som Jagt-Hunde med stor Anskrig, saa at svage Qvinder og Børn kunde ikke undkomme, men som der vare bratte Bierge og store Steene nok forhaanden, saa gierde de med dem ikkun kort Process, undtagen nogle faa, som vare sterkest og havde intet tungt at bære, og ikke toge sig vare for noget Ont. Hvor iblant jeg tilligemed mine Husgesinde blev fangen, undtagen nogle af mine nærmeste Forvanter, som i en Hast løbe bort i Huller, og sprang ned af Bierge og store Steene, for at bierge Livet, hvoraf dog nogle bleve fangede, i hvorvel at

nogle eſcaperede fra dem, men jeg var ikke ſaa lykkelig; thi jeg og min Kone og fattige Børn bleve ſtrax fangne, endſkiont at vi nogen Tid giorde all den Modſtand, ſom vi kunde, og derover finge mange Hug og Stød af deres Spyd, indtil at vi maatte give os, og undrer mig meeſt, at de ikke ſloge os ihiel, og jeg holder for, at de fleeſte vare Engelſke af dem, derefter bleve vi hendrevne i det Danſke Kiøbmands Huus og der indſluttede, hvor og mange andre Islandſke Folk vare forvarede.

Det 3die Cap.

Om Rovernes Forhold, og om Salig Hr. Jon.

Nu ſkal jeg berette, hvorledes diſſe Blod-Hunde videre toge affted; I førſtningen dreve de omkring paa den heele Oe og ſaae ſig om, paa det at ingen Menneſke ſkulle undflye, og ſaa ſnart ſom de kom derhen, ſom Bayer vare, og de fant Qvæg for dem i Veyen, da dreve de det altſammen hen til de Danſke Huſe; og de Folk, ſom ſøgte hen til Kirken, omringede de ſtrax med Skud og Slag og et

ont Anſkrig, indtil at de kom ind, da de forſt plyndrede Alter-Klæderne og klædde ſig dermed, derefter ginge de til Bayerne og Bonde Huſene, og dreve alle dem ſom de fandte, hen til de Danſke Huſe, og de ſom ikke kunde gaae ſaa fort ſom dem behagede, dem ſloge de ihiel og lode dem ligge der døde, og paa det at de kunde udviiſe deres rette Ondſkab, da vendte de om igien, hug og ſkar de Døde i ſtykker, og deraf havde deres ſtørſte Lyſt.

Det 4de Cap.

Da de kom til Bønder-Gaardene, toge de ſtrax Præſten Hr. Ole Eigelſen, hans Kone og en Tieneſte-Pige ſaa og et lidet Barn, til Fange, og da Præſten vilde værge ſig, ſloge de hannem, og da han trøſtede ſig og ſagde: at han ſkulde ikke lide det i den anden Verden, da bleve de desmeere forbittrede, gave hannem et Slag i Laaret, og drev ham ſaa til de Danſke Huſe med alle ſine Huus-Folk, men de, ſom ſtode neden fore ved Husmands-Huſene, dreve de foran, og da ſøgte de ſaa nøye, at de tændte Lys og dermed ſøgte

Huset igiennem, og da de fandt en gammel Kone, som hentede Brænde, som hun lagde paa Fyrstæden, kastede de hende op paa Vedhoyen og lod hende blive der, imidlertid at de saae sig om i Husene, og da Hr. Oles Søn, 11 Aar gammel, kom uforvarendes uden for Huset, for at see hvorledes det gik hans Forældre, toge de hannem strax og bagbandt hannem paa Hænderne, og da de saaledes regierede inde i Husene, bad Barnet den gammel Kone at løse sig, men hun sagde, at hun torde ikke, og da de kom ud, gave de agt paa, om Drengen var stille og tilstæde, og som de havde fundet 2 Børn ungefær 6 Aar gamle, som Hr. Ole havde taget til sig for GUds skyld, lode de nogle gaae med dem og de øvrige Folk, som de havde taget til de Danske Huse, derefter stak de Ild i hvert et Huus, og som der iblant var en gammel Kone, som ikke kunde gaae saa fort, som de vilde, saa toge de hende tillige med et Barn, som hun bar, og var af 2 Aars Alder, og kastede dem begge paa Ilden, og da hun og Barnet græde og bade, GUd hielpe sig, gave de stort Skraal fra sig, og stødte dem ind i Ildens største Lue
med

med deres Spyd, og imidlertid søgte de i et hvert Huus og Hull, som Kattene efter Muus, saa fore de op paa de Bierge, hvor de Islandske havde giemt deres Fisk, som vare 100 Faune høye, der hentede de nogle Folk med deres Børn, og lode dem gaae need der, som det var lettest at gaae, men de, som de ikke saa magelig kunde faae fat paa, dem skiøde de ihiel, saa at nogle styrtede need af Bierget 100 Faune, men nogle bleve siddendes der oppe ihielskudte. Iblant andet kom en Mand for dem i det samme Anløb, ved Navn Biarne Valdsen, den samme hugge de Hovedet af paa tvers neden under Øynene, hvilket, da hans Kone saae, som gik ved Siden af hannem, faldt hun strax need i Besvimmelse over det døde Legeme med stor Skrig, men de toge hende i Fødderne og trekkede hende ligesom et andet dødt Aadsel, saa at Fødderne stode frem oven for Hovedet, men den Døde hugge de Legemet i stykker paa, ligesom et slagtet Faar, som bliver hugget i stykker til Suppe, trekkede derefter Konen saaledes hen til de Danske Huse, og sluttede hende inde iblant de andre Fanger. Ydermeere fandt de en Kone paa Veyen,

som løb det sterkeste, som hun kunde, og de efter hende, indtil hun fødde sit Foster, og faldt dermed need og døde, saa at de laae der døde hver for sig. Og den anden Præst, som boede paa Øen, havde flyet med sit Huus-Folk i en liden Krat-Skov neden for et Bierg, og da han der var kommen med sin Kone og Daatter, Søn og Venner og Arbeids-Folk, begyndte han at læse og prædike for sit Folk, og trøstede dem, og læste Litaniet, og da det var giort, hørte han, at de kom, og sagde: der kommer de, Margarethe! jeg skal nu uden Frygt gaae imod dem; Men hun bad hannem for GUDS skyld ikke at forlade hende, og i det at de saa talede, kom disse Blod-Hunde derhen, som Hr. Jon sagde, og da de saae hannem, sagde en af dem, burte du ikke at være hiemme i din Kirke? Han svarede: Jeg har været der i Dag tiilig, da sagde nogle af disse Skielmer, da skal du ikke være der i Morgen, og med det samme gav en af dem, ham et Hug i Hovedet. Præsten udbredde sine Hænder og sagde: Nu befaler jeg mig GUd, han giøre nu hvad hannem behager; Derefter sagde han: dig befaler jeg mig nu, O HErre

JEsu

JEſu Chriſte! men hans Kone krøb for diſſe Morderes Fødder, og holdt paa dem, og meente, at hun dermed ſkulde bringe dem til nogen Mildhed, men der var ingen Barmhiertighed at vente, thi en af dem gav ham endnu et Hugg, da ſagde Præſten: det er nok: HErre JEſu Chriſte! annam du min Aand! Da han var død, drevede hans Bekiendte og Folk fra hannem, men hans Kone rev Kluden af Hovedet og bandt den om den dødes Hovet; derefter dreve de de øvrige Folk, ſom der vare, til de Danſke Huſe, hvilket alt to Koner, ſom vare i Biergeſkriven oven for, baade ſaae og hørte.

Paa Nedgangen af Høyen fandt de fire Mænd, ſom de ſtrax fangede og bandt, og da en af dem var ikke ſtille, men urolig, og vilde ikke lade ſig binde, da vilde nogle af dem hugget hannem ihiel, men ſom de ſaae to Piger komme, ſaa lod de det blive, og løbe efter Pigerne, og jagede længe efter dem, dog undkom den eene fra dem, og kom til de Mænd, ſom vare bundne, og da hun der kom, bad en af dem hende at løſe ſig, hvilket hun og i en Haſt giorde, derefter løſte den ene den anden, og i det

i det samme kom Fienderne igien til at vilde tage dem, da løb enhver som han best kunde, indtil de kom af deris Syn, og slap dermed; derefter fornam de at en af disse Skielmer fik fat paa en Pige paa Veyen, hvilken han strax tog med Vold og belaae, satte hende derefter paa sin Hest og førte hende hen til de Danske Huse. En Mand ved Navn Erlend Runolfsen forfulte de og, og dreve ham op paa et meget høyt Bierg, hvor de hannem afklædde og satte hannem nøgen til at skyde efter yderst paa Bierget, skiøde saa til Maals efter ham, indtil at han faldt død need over 100 Faune.

Qvindfolkene laae døde ved Huus-Dørene, nogle igiennemstungne, og nogle hugne saa skammeligen, at Føderne laae over Hovedet, saa at de vare meest nøgne, hvor de skiulte skulde være.

Een Mand ved Navn Asmund, laae paa sin Sotte Seng, ham havde de med 3 Sting igiennemstunget, saa at hans Seng var igiennemblødt af Blod, hvilket var deres største Lyst og Fornøyelse, at hugge og skiære dem i mange smaa Stykker, saa at deris Tyrannie var u sigeligt,

og

og imidlertid spurte de stedse efter de Danske, og da denne og alle andre deres Tyrannie havde Ende, begyndte de at udvelge Folket i de Danske Huse, ligesom naar Fæe udsøges efter Ferdhed, og førte dem saa ud paa Skibet, og som der var saa trangt af Folk i Huset, at de traadde paa hinanden af Trængsel, hvorudover en Dreng trengede sig imellem deres Fødder udaf en Dør, og slap med det samme, og han vidste at fortælle det. Hvorledes det gik til med de gamle Folk, som vare der inde, veed man ikke for vist, dog meener man at, de have ladet Ilden fortære dem, eftersom, at saa snart som Folkene vare blevne udvalte, satte de Ild i de Danske Huse og brændte dem reent op til Aske med alt det, som der var udi, og efter at de saa ynkeligen havde skilt sig dervèd, blev der funden døde Menneskers Been og Legemer, stegte.

Tallet paa de Folk, som paa Vest-Manøerne bleve tagne og ikke ihielslagne, skal have været ungefehr 200. Men hvor mange de have slaget ihiel, kand man ikke saa egentligen vide, men 30. bleve begravne og 5 Mennesker bleve ihielslagne i Vest-

Man-

Mannøe, efter at de havdeført Folkene om Borde, og komme i Land igien, og da komme to med dem, som løbe fra dem, hvilke og have berettet, hvorledes de havde handlet med de Danske, nemlig, saa snart at de kom til Vest-Mannøe, toge de to og to og bandt dem tilsammen i Jern Lenker, og de Danske havde stedse bedet GUd om Hielp tilligemed de Islandske, og paa det sidste da de vilde legge ud af Havnen, bleve der seet døde Menniskers Legemer flydendes, som vare udkastede. De fore da i Land og stak Kirken i Brand og lode den brænde til Aske det allerskammeligste som de kunde, og aldrig er det hørt hverken udeneller indenlands saa skammelig at handle med u-skyldige Folk, ja neppe i Jerusalems Forstyrring. Men hvad skal man derom sige andet, end bede GUd om sin Hielp i JEsu Navn.

Det 5te Cap.

Hvorledes de toge Folkene til Fange og sloge nogle ihiel.

Dette efterskrevne haver jeg faaet at vide af de gode Mænd, som bleve tilbage, nemlig: Odder Petersen, Biærne

Walloſſen, Magnus Eyolfſſen og Jon Snorreſen, ſom nogenledes ſaae og gave agt paa, hvad der paſſerede, og er deres Fraſagn ſaaledes, at de tre vare komne need i Bergſkriver med deres Koner og Børn; i det Bierg ſom kaldes Haaende, var Odder, og derfore ſaae diſſe Mænd paa all deres Væſen, og ſagde, at de ſaae, at diſſe onde Menneſker fordeelte ſig i tre Hobe, hvoraf den ſterſte Hob, ſom dem ſyntes at være 150. foer langs med Stranden ved de Danſke Huſe med 3. røde Faner, og ſtrax bemægtigede ſig de Danſke Huſe, hvilket de letteligen kunde giøre, ſiden de Danſke alle en halv Time tilforn vare bortreiſte, men de andre to Hobe grebe og bandt Folkene, ſom de finge fat, ſaavel Unge ſom Gamle, Koner og Mænd, ja end og ſmaa Børn, inden og uden Huuſe, paa Fieldene og Høyene, ja end og paa de Stæder, hvor de Iſlandſke neppeligen kunde komme, og ſloge dem alle ihiel, ſom giorde nogen Modſtand, eller dem, ſom giorde Kaars for ſig, eller nævnede JESU Navn (ſaa at de det forſtod) ſaa at de laae døde her og der omkring paa Øen, dog fleeſt ved de danſke Huſe, nogle ihiel-

ihielſkiode de i Riſterne, andre ſiredeete de og udkaſtede dem, tillige og den Sl. Hr. Jon Oſten ved Havet, nær ved hans Boepæl, hvilket alt de tilſtode, at de havde ſeet, dog havde Odder allerbeſt derpaa givet agt, ſaaſom han ſtod allerhoyeſt oppe paa Haa-Oen, og ſaa ſnart ſom de vare komne paa Land, blev Vinden Oſten, ſaa at alt gik dem efter Onſke; da et af Skibene, ſom aldrig ſtrøg Seigl, ſeiglede lige ind paa Havnen og ſkiod 3. Skud, derefter blev Danſk Flagg opſat, ſaa at de andre Skibe kom ind med paa Havnen og havde intet at frygte ſig for. Alt dette ſaae Odder paa af Haa-Oen, indtil at Landets Kirke ſtod i lys Lue, da han flyede hen at ſkiule ſig paa et andet Stæd og blev der indtil om Torsdagen, men hvad der efter paſſerede, vidſte ingen, hvorfor jeg nu vil fortælle Reſten, ſaavit jeg i ſterſte Sandhed yderſt veed og merkede, endſkiønt at jeg var udi ſtor Hiertens Bedrovelſe.

Det 6te Cap.

Hvorledes der blev handlet med Folkene, ſom i ſtørſte Haſt bleve fort om Borde.

Da

Da vi saaledes vare forvarede om Tis-dagen, sankede disse Skielmer alle dem sammen, som de kunde faae fat paa, hvor iblant mine fattige Børn og vare, og imod Middagen havde de sanked saa mange, at de kunde ikke faae Rum i tre Stuer, hvorfore de bleve ud commanderede paa Pladsen uden for, og omringede af disse Tyranner, og da jeg kom ud og saae Ober-Capitainen, gik jeg med min fattige syge Kone frem for hannem og hans Under-Capitain, og faldt paa Knæ og bade om Naade; men det kunde ikke hielpe, og da jeg saae deres fornemste Klæder, fornam jeg, at de vare Tyrker, og de Folk som vare ringere, bleve i en hast sendte paa Skibet med to Slupper af 10. Aarer, hvor de Islandske maatte roe og bleve slagne med Tamper, da bleve vi hen førte paa det største Skib, og da vi kom der op, blev der stor Glæde iblant dem over Vores Ankomst, hvor vi saae alle de Mand-Folk, som Øster paa Landet vare tagne, vare i Jern, hvilket vi og os ventede, men der blev dog intet af, men os blev givet Brød strax at æde og noget surt Vand at drikke, og de andre bleve løste af Jernet

net og iligemaade givet Brød, hvilket dem da syntes noget nyt; thi de havde lidt Hunger indtil den Tid. Derefter foere disse onde Mennesker i Land igien til at hente fleere, strax der efter fornam vi, at Kirken stod i lys Lue; der paa blev jeg kaldet bag paa Skibet, og af Ober-Capitainen befaled at sette mig need, da toge to af Tyrkerne og bandt mine Fødder haardt tilsammen, og to andre iligemaade mine Hænder, og da tog Ober-Capitainen en Tamp og slog mig paa Bagen med, saa haardt som han kunde, utallige Slag maatte jeg da lide indtil at mit Lyd formindskedes, da blev der en, som talede Tydsk, sat til at spørge mig om jeg vidste nogen Penge at sige dem om, hvilket, da jeg haardt nægtede, og bad dem, at de i en Hast vilde slaae mig ihiel, da lode de mig være og reyste mig op igien, men jeg kunde da ikke staae eller gaae, saa sendte de mig for an paa Skibet igien, og da de Islandske Folk mig saae, ynkede det dennem, men de Tyranner glædede sig.

Det 7de Cap.

Naar Vi kom under Segl.

Den samme Dag, ungefehr Klokken 3. om Eftermiddagen, kom de atter med

fleere

fleere Folk, og da blev en Østerlands Mand losgiven, som havde en svag Haand; ungefehr Klokken 9 om Aftenen bleve vi, som vare Fanger, viiste need i Skibet, og blev jeg da holden, som den Fornemste, og da bleve vi spisede. Om Onsdagen kom de endnu med fleere Folk, og da saae vi de Danske Huuse at staae i lys Lue, da fik jeg at vide den gruelige Gierning, som de havde øvet imod den gode GUds Mand Sal. Hr. Jon, og da bleve hans Folk og udførte, og den heele Dag havde disse onde Mennesker været om at giøre alt det Tyrannie, som de kunde, og immer kom de med fleere Folk; men Sandhed at sige, efterat de havde faaet dem ombord, giorde disse onde Mennesker ingen noget ont, men lode dem blive i Fred, saadan som den var.

Nu vil jeg melde noget om, hvorledes disse onde Mennisker saae ud, saa vel i Ansigter som Klæde-Dragt, nemlig, at de vare ligesom andre Mennisker, u-lige af Vext, nogle hvide, nogle meere brune i Ansigterne, dog de som ikke vare Tyrker, men andre Landes Folk, saa som Norske, Danske, Tydske og Engelske, af hvilke de,

 som

ſom ikke havde forladt deres Religion, havde endda ſine gamle Klæder, ſom de vare blevne fangede udi, og de ſamme maatte giøre det farligſte Arbeyde, ſom forefaldt, og finge Hugg til Arbeids-Løn, men Tyrkerne havde alle høye røde Huer, nogle kantede med Guld Galoner, nogle med Silke, andre med Skrüſnorer, ſaa og havde de lange Kioler med Skierfer omkring bundne, ſaaſom deres Kioler vare meget viide, de vare i trange Lærets-Buxer, og mange ginge med bare Fødder, og Jern-Hæle under Fødderne, de havde ſort Haar og vare ragede, undtagen over Munden, der havde de Knevelsbardter, og ere de rette Tyrker i deres Omgængelſe lige ſom andre Nationer, (om man ſaa maatte ſige,) men de Folk, ſom have været Chriſtne, og forkaſtet deres Troe, ere i Klæder og Skiæg og andet, af ſamme Skik, ſom de Tyrker, og juſt de ſamme vare de, ſom ihielſloge Folkene, bandt og ſloge dem, og giorde alt det, ſom Ont er; jeg haver faaet nærmere Efterretning om, at deres Tall, ſom bleve ihielſlagne, vare 34, og de ſom bleve fangede, vare 242, hvilke og alle kom ud paa Skibet ſilde om Onsdagen.

Det

Det 8de Cap.

Om vor Reyse i Tyrkiet, og hvad der skeede paa denne vores ælendige Reyse.

Den 19 Julii, som var en Torsdags Morgen tilig, lagde disse onde Mennesker deres Aarer ud, og hidsede Segl op tilligemed det store Skib, som laae inde paa Grunden, saa og det andet Tyrkeske Skib, da de saae, at Krabben var kommen ud, som de røvede fra de Danske, og da de alle vare kommne ud og havde faaet Segl op, skiøde de 9 Skud, og sloge sig saa ud inden for Jldøe, satte dermed deres Cours i Syden, og holdt derved i 3 Uger med den beste Vind og got Veyr. Og da de arme Oe-Folk fornam, at de saaledes skulle skilles fra deres Land, da blev der iblant dem en stor Ynk den heele Dag, derefter trøstede de hver andre med GUds Ord, baade Mænd og Qvinder, Unge og Gamle; thi GUd havde givet dem alle en meget god Kundskab om Hannem og Hans Ord.

Men den næste Løverdag derefter, som var den 21 Julii, da bleve Jon Jonsen og

hans Kone Margaretha førte fra det Skib, som de vare paa, og hen til det Skib, som jeg og Mine vare paa, og da blev jeg og min Kone flyttet hen fra de andre Folk, saa og vore Børn, hvor der blev tæltet omkring os med gamle Segl og nyt Vadmel, som de havde tag't paa Øen, saa og blev ellers afdeelt paa samme Maade neden i Skibet, og som det deraf blev mørkt, saa lode de brænde Lamper baade Nat og Dag, og hver Aften blev der lavet Mad for os, og givet os af de samme Retter, som Officererne finge i Cajuten; saa længe som de 2 Tønder Øll og Miød kunde tilstrekke, som de stial i Kiøbmands-Huset paa Vest-Manøe, da finge Vi deraf at drikke, og alle drikkendes Vahre ødelagde de i Kiøbmands-Husene, men af Brændevinet gave de os det eneste om Morgenen; thi Tyrkerne drikke aldrig andet end Vand.

Den 30. Julii fødde min fattige Kone et Drenge-Barn til Verden, hvilket jeg selv med bedrøvet Hierte døbte, ligesom jeg kunde haft det paa Landet, men da disse onde Mennesker hørte det græde, da sankede de sig til det i Flokkeviis, og to af dem

dem gaf Barnet gamle Skiorter, som min Kone skulle klæde det med, og jeg lod Barnet opkalde efter Hr. Jon Thorstensen. En af dem var i Skibet hos os, som Sl. Hr. Jons Kone sagde at havde ihielslaget hendes Mand, den samme blev toed af en anden med Vand, saa længe som vi vare paa Reysen, hver Morgen.

Det 9de Cap.

Om nogen Modgang, som paakom Tyrkerne paa denne Reyse.

Da nogle Dage vare forløbne af Augusti Maanet, neml. den 5te, kom der os en sterk Vind af Nord-Vest paa, saa sterk, at det eene Skib drev fra det andet, hvorover der kom en stor Frygt over disse onde Mennesker, saa at de tænkte ikke andet end at forgaae, og ungefehr ved Midnats Tider gik Søen saa sterk over dette store Skib, at den tog Sluppen bort, og sleed 4 store Touge i stykker, og i det samme tog den en Christen bort, som var Spansk, og en anden fik Skade paa sin Haandleg, men dog maatte han gaae ud paa Raaen, hvorfra han faldt ud i Søen, den samme var en Tydsk; thi han sagde med opløftede

Hænder: hilf mir HErr GOtt! og paa denne vores bedrøvelige Reyse døde 2. à 3. gamle Koner, som vare tagne paa Øster-Landet, hvilke bleve svøbte i en gammel Dug, og dermed kastede over Borde, men de Christne vare da vel fornøyede og mange af dem ønskede af Hiertens Grund til GUd, at de paa samme Tid og maatte døe; Men de onde Mennesker, som vare paa det Skib, hvor jeg var, toge sig det Raad, at de slagtede en meget feed Buk, som de offrede enten Diævelen eller nogen af deres Afguder, og skar den i to Parter, og kastede halvparten ud over Borde paa hver Side, og Stormen stillede sig inden faa Dage.

Den 9de Augusti kom vi under Spanien, og der mødte os 6 Kaper-Skibe, hvorover disse onde Mennesker bleve meget bange, saa at Tænderne og deres heele Legemer røstede, men derefter blev det befunden, at de vare af samme Slags, som de, om ikke verre, neml. Tyrker, som vare udgangne tilsammen 27 Skibe i 14 Dage tilforn fra Algier for at stiæle og røve og myrde de Christne.

Den

Den 11 Aug. seglede disse Rovere igiennem det smale Sund, Start, som saa kaldes, og er 4re Miile bredt imellem Spanien og Tyrkiet ved den Stad, hvor de Folk, som de toge paa Grindevig, bleve opsatte, og der vare disse onde Mennesker meget frygtagtige; thi de Spanske plejede der at krydse, men siden de baade havde god Vind og dertil var og en mægtig Storm, saa slap de derved.

Den 16 eller 17 Aug. kom vi til Staden, Algier, hvor de havde hiemme, og saa snart som de vare komne der nær ved, saa at de kunde ankre, da bleve Folkene i største Hast satte i Land med stor Jammer.

Det 10de Cap.

Om hvorleedes det gik til med de fangne Folk, efter at de vare komne i Land, saavit som jeg vidste.

Da nu Folket var kommen i Land, kom der saa stor Mængde Folk sammen, at de vare u-tallige, for at see disse fattige Folk, med tyrannisk Forsæt at skille dem fra hinanden, ja Bornene fra Forældrene, og førte Huus fra Huus, fra en Gade

drevne til en anden, og omsider op paa Torvet, hvor de bleve til fals budne, ligesom andre Beester; først de Folk som bleve tagne paa Øster-Landet, Mandfolkene for sig og Qvindfolkene for sig, og continuerede dette saaledes indtil den 28 Aug., da var de fleeste Østerlands Folk blevne solgte, da bleve Øe-Folkene førte frem til at selges. Dette Torv var opmuret runden om, og Sæder neden omkring at see til ligesom et Compaß med glaßerede Steene paa Gulvet, som dagligen blive vaskede og reenholdne, ligesom andre Huuse. Dette Torv er ikke langt fra Kongens Residence, og saavit jeg forstod af andre Christne, som længe have været der, da bliver Deelingen saaledes, at Ober-Capitainen maa have 2 Fanger, hvilke han vil, derefter tager Kongen hver ottende Mand og hver ottende Kone og hver ottende Barn af hvert Slags, og naar dette er skeet, saa deeles de øfrige i 2 Parter, hvoraf Skibs-Rederne tage den eene Part og Søe-Folkene den anden. Da nu disse arme Folk kom paa Torvet, da blev der sat 30 i en hver Hob, og da ginge disse Røvere stedse for og bag dem og tællede dem

stedse (thi de som kunde komme til dermed, stiæle Folkene det beste, som de kunde); da vi nu saaledes stode paa Torvet, blev vi sat i en Krinz, hvor vi af Folk bleve beseete baade i Hænderne og Ansigtet, saa tager Kongen først den ottende af Hoben, og da de kom til Drengene, tog Kongen først min fattige Søn 11 Aar gammel, som jeg aldrig kand forglemme, saa længe som jeg lever, baade formedelst Forstand og Lærdom, hvilket da jeg saae, bad jeg hannem for GUds Skyld at holde ved sin Troe, hvor paa han mig svarede med grædende Taare: de maa nu handle med Livet saaledes, som de ville, men Siælen skal jeg giemme til min GUD, der paa maa I forlade Eder, min kiere Fader!

De andre Folk bleve da drevne hen paa et andet Stæd, og bleve de to og af en Tyrk med høyt Skrig udraabede efter deres Sprog, som jeg ikke forstod; Men jeg og min Kone og vore to smaa Børn, det eene et Aar gammelt, det andet en Maanet, vi bleve drevne derfra og op paa Kongens Slot, hvor vi i to Timer sade med Børnene paa Skiødet, derefter bleve vi kastede i hans Fange-Huus, hvor vi

for-

forblev den Nat, og siden veed jeg ikke, hvorledes det gik til med de øvrige Folk.

Det 11te Cap.

Om hvordan jeg leed i nogen Tiid.

Den Næste Dag derefter ved Middags tide kom der to Skippere, den ene Tydsk, og den anden Dansk, som vare Fanger, og sagde, at de skulle hente os, og da gik vi med dem en lang Vey igiennem mange Gader og bar Børnene indtil vi bleve indførte i en Tyrkesk stor Herres Huus, hvor der strax fremkom en Vugge med Klæder i til Børnene, og blev da Vuggen hengt ind i Seeler og Remmer, saa og fremkom der Klæder, som min Kone skulle ligge paa, efter deres Maade, derefter blev os given Mad, men jeg maatte ikke spise med min Kone, og om jeg skal sige Sandheden, da gives der Mad nok baade Aften og Morgenen, nemlig varmt Brød saadan, som det kommer af Ovnen, god Risen-Grød med Ollie udi, Eble og Vindruer saa meget, som man vil æde, og det som af Brødet levnes om Aftenen, bliver givet Hestene om Morgenen, men

Grøden

Groden bliver kasted ud, eller med Tugt at sige, i Secretet, men at drikke faaer man ikke andet end lunket Vand, som er taget i Moratzer

Da vi nu den samme Dag havde spiist, blev jeg ført ind i et andet Huus, hvor jeg maatte gaae den heele Dag til Aften, indtil at de kom hiem, som skulle ligge i Huset, som vare den Herres Soldater, som min Kone var hos, og dette gik saaledes i 3 eller 4 Dage. Derefter blev jeg tagen derfra og ført en lang Vey hen i et andet Huus, hvor der alt vare to Mænd fra Vest-Manøe, neml. Jesper Christiansen og Jon Thorstensen, hvor vi alle tre forbleve 2 eller 3 Dage som i et Fange-Huus, og blev der taget vare paa os. Derefter blev jeg kaldet frem for de fornemste Tyrker, og af dem strengeligen befalet at søge om Penge hos min Allernaadigste Konge Christian til min Kones og Borns Udløsning, som vare hos Moderen, og sagde at det skulle være 1200 Daler, som de kalde Stúk van Achten, og derpaa maatte jeg kyssë deres Hænder, derefter blev jeg indladt i det samme Huus igien, og da maatte jeg gaae løs frem og

tilbage

tilbage oppe paa Muuren, hvilket jeg og Jesper og giorde, men til min Kone og Børn maatte jeg ikke komme uden meget sielden, i hvor gierne jeg vilde.

Det 12te Cap.

Om hvad jeg observerede, Staden i sig selv angaaende, da jeg var der.

Det første da vi kom i Land, da maatte vi Fanger legge Byrder paa Eselerne, som ere af liden Vext, som to Aars gamle Kalve hos os, og ikke større, men de kand bære store Byrder og have Snuder nesten som Heste, og lange Øren, de have Kurve for Munden, og i Kurven ere Baand snoede op over Ørene, hvor i Brødet er, som de æde, naar de gaae, men jeg saae der ingen Arbeids-Vogne; Heste ere der ligesom her, med samme slags Kurve for Munden med Brød i, ligesom om Eselerne sagt er, heraf have de mange og bruges for Heste-Møller. Jeg saae og der 5 Cameler, som ere meget store Dyr og sterke, saa at jeg kunde neppe naae op paa dem, naar de ere sadlede, som jeg meener, at de stedse ere, og troer jeg, at de kunde bære imod 4 a 5 Heste, de

de ere alle blakkede og ligesom Stude paa Bagbenene og Laarene, med Klover, og have meget lange krumme Halse, og Øren som Heste, og meget heslige Snuder, alle disse Dyr gaae meget langsom, og naar der drives paa dem, da slaaer man dem omkring Bagbeenene, men det agte de ikke meget. Saa og saae jeg der Dverge og Dverg-Inder, som der ere nok af i Staden. Ligeledes mange af adskillige Slags Fugle, som Paafugle og mange andre Slags i Buure. Hvad Staden angaaer, da endskiont den er mig ikke meget angelegen, da vil jeg dog sige, at den er hvid som Kride af et Slags Kalk, som der brændes. Staden er meget lang, i den øverste Ende er den smal, og ikke meere bebygget op imod et Bierg end en Miil, men neden ved Søen troer jeg, at den er halvtredie Miile breed, u-befæstet uden imod Søen, hvor der ere sterke Muure. Der, hvor de sove, er formedelst Solens Heede saa varmt, at baade Mænd og Qvindfolk ligge saa got som nøgne: Landet voxer to gange om Aaret, og da voxer all Jordens Frugter, Korn, Viin og Risengryn, og Græsset bliver der aldrig slaget, ey heller

Qvæget indladt i Huuſe; thi der er ingen Vinter, og i Vinduerne er intet andet end Jern-Gitterverk, Faarene bære der to gange om Aaret, og ere baade ſtore og feede, og der bliver ingen Faar gildede, og paa en Dag ſaae Jeſper og jeg, at der blev ſlagtet over 1000 Giedebukke, hvis Rumper hængte næſten need til Jorden.

Det 13de Cap.

Om hvorleedes Folkene vare klædde og hvordan deres Spiſe-Borde og Drikke-Kar ere i Staden Algier.

Mandfolkenes Klæder ere, ſaa ſom jeg tilforn har ſagt. De Chriſtne ſom komme der og tage deres Troe, bruge ſamme Klædedragt ſom Tyrkerne, og der holdes for, at de Chriſtne ſom ere og have længe været der, ſkal være 9000 Mænd, men de Tyrkeſke Qvindfolk have Serker ſaa fine, at jeg troer, at der ikke er finere Lærret i Verden, end de have, og de Serker ere ikke aabne, uden der ſom Halſen gaar igiennem, ſaa og have de Lærrets-Buxer ſaa ſiide, at de naae need til Skoene, og meget deilige Lærets Huer med en Kappe under af fineſte

Lærret

Lærret med Kniplinger om, og naar de gaae ud, da svøbe de Kappen om Hovedet, saa at ingen kand kiende dem, de have og mange Silke-Snore om Livet, men inde i Huusene gaae de i tarvelige Klæder og dog i deres Lærrets-Buxer.

Hvad deres Spise-Borde og Drikke-Kar angaaer, da ere de af Leer og Kaaber, Bordene af støbt Kaaber af Facon som Bekkener, men Drikke-Karrene ere af Leer med en Leer-Tud paa, saa vel deres egne som Fangernes, og der drikkes ikke andet end lunket Vand af moratzige Pladser, som meesten tages inde i Huusene. De ligge paa Gulvene meest uden Dyner, og have smukke Skind under og over sig, dog kand jeg ikke meget rose dem, der som jeg kom, var hverken Bord eller Benke, ey heller brugte de Knive til deres Mad, ey heller saae jeg der andet end Træ-Skeder, og intet Jern paa Dørene andet end 3 Ringe paa hver Vinge-Dør, som der ikke anden Slags bruges, og naar de faae Mad, da sidde de paa Gulvet med udrakte Been paa samme Tid, som hos os. Og i det at vi 3 vare i dette Huus, da bleve vi alle tre syge, og blev min Kone da tilladt som ha-

 stigst

ſtigſt at komme til mig. Paa ſamme Tid gik jeg med bare Fødder og havde ingen Skoe, da opvakte den gode GUD en Franſk Mand, der længe havde været der, ſom gav mig et par nye Skoe, en Pot Brændeviin og 3 Al. Vadmel; Da jeg en Dag var ſyg, og den ſamme ſagde mig at der vare mange af mine Landsmænd, ſom vare døde og de fleeſte laae ſyge, og at i de Chriſtnes Grave-Plads vare komne 31, thi de kunde ikke taale den ſkrekkelige Heede ſom der er. Saa og ſagde den ſamme mig, at min Tieniſte-Pige, ſom ſaae vel ud, var bleven ſolgt for 700 Rdlr. derefter kom der en rig Mand fra Jeruſalem, ſom kiøbte hende atter og gav 1000 Rdlr. for hende, og førte hende med ſig til Jeruſalem, og lovede at ſkaffe hende en Chriſten Mand til ægte; thi de Chriſtne maae ikke have Samqvem med de Tyrker, ey heller Tyrkerne med de Chriſtne, under deres Livs Fortabelſe.

Det 14de Cap.

Hvorledes jeg blev dreven derfra nødig, og hvordan det gik paa den ælendige Reyſe.

Den

Den 20de Septembr. blev jeg kaldet af mit Fange-Huus, og da jeg kom hen til det Huus, hvor min Kone og smaa Børn vare, da bad jeg i største Ydmyghed dem, som hentede mig, at de vilde tillade mig at tage Afskeed med min Kone og de Børn, som vare hos hende, hvilket mig neppeligen blev tilladt, saa at inden jeg havde talt 10 Ord med hende, blev jeg paa en tyrannisk Maade slidt fra hende med Hug og Slag, og da blev jeg ført hen paa den Gade, hvor de Tyranner boede, som gave mig mit Pas i sit u-forstaaelige Sprog for alle i disse Nordiske Lande, hvilket jeg lod Biskoppen i Kiøbenhavn see, som sagde mig, at dets Indhold var, at om nogle andre Tyrkeske Kapere fik det Skib, som jeg var paa, da maatte de ikke slaae mig ihiel; thi jeg var sendt bort i Kongens Ærende, hvilket Pass da jeg havde faaet det, maatte jeg kysse deres Hænder, og den samme Dag blev jeg bragt ud paa et Italiænsk Skib, som jeg skulde gaae med, men hvorledes jeg da var til Mode, det er GUD alleene bekiendt; thi paa den Reyse leed jeg saa stor Nød saavel for Mad som Drikke, at jeg blev nødt til at stiæle

mig til at drikke af det Vand, som Lover, Biørne, Abekatte, Høns, Giæs og andre vilde Fugle havde drukket af, og giort ureent, hvorover jeg dog var glad. Da vi nu havde seglet en Dag fra Algier, da saae vi Tyrkeske Capere, som jagede efter os i 2 Dage, men kunde dog ikke naae os, og skal de Italiæners og Tyrkers Venskab ikke være anderledes end saa, at naar de have handlet i de Tyrkeske Stæder, og ere kommen en Miil fra den Stad, som de gaae ud fra, da slaaes de uden Skaansel.

Da vi nu havde været paa Reysen i 8 Dage, blev Styremanden forvildet, som efter min Tanke intet duede, og da saae vi Land paa den venstre Side, og eftersom at det var stille Veyr, da kastede de Anker, satte Baaden ud, og roede til Landet, da vi kom imod Landet, maatte vi ikke komme op paa Landet, uden i de store Steene, som vare faldne ned af Fieldene, som der vare, hvorfra blev strax skudt til os med løs Krud. Vi vilde ikkun tage os noget Vand, hvortil vi havde 4 Fade med Jern-Baand om, og saa vilde vi spørge, hvad det Land heede, og jeg foer med dem til Landet, fordi at jeg torde ikke blive efter

paa Skibet, siden min Stalbroder foer og med til Landet, de som foer til Landet, vare mange slags Folk, saasom Italiæner, 4 Joder, de gave mig undertiden noget Brød med sig, 4 Engelske, 3 Spanske, 5 Franske, hvilke jeg frygtede meest for; thi de saae altid suurt paa mig, 5 Tydske med min Staldbroder. Da vi nu vare komne op under de store Steene, opkom der saa sterk Storm, at vi kunde ikke komme til Skibet igien, men maatte blive paa Landet i 3 Dage, uden at faae hverken vaadt eller tørt, og vare i stor Frygt for Skibet; thi Stormen var lige imod os, men da det blev stille Veyr, foer vi ud paa Skibet igien, og de, som forbød os at komme op paa Landet, sagde os: at Landet heede Sardinien. Da vi kom ud paa Skibet, finge vi et got Maaltid Mad, men ikke meget at drikke. Nogle Dage derefter kom vi under den Øe, som kaldes Malta, hvor St. Paulus var paa nogen Tid. Nogle Dage derefter kom vi under Italien, dersom Capitainen havde hiemme, til den Stad, som kaldtes Legor, hvor vi maatte ikke komme i Land i 6 Dage, og ingen maatte sette Fod paa Landet, førend

de vare besigtede af en, som dertil var sat, dog maatte de komme til Landet, de som vare giftede, deres Koner maatte see og tale med dem, men ikke komme dem nær, og da blev mig af en Italiæner given Viin at drikke, Eble og Ost at æde, saa at jeg da begyndte at vente mig Hielp, om det havde længe varet.

Det 15de Cap.

Om hvad der skeede i denne Stad og om min Reyse i Tydskland.

Den 11 Octobr. blev Folkene kaldede paa Land allesammen til et Huus langt fra Staden, som der var bygget til at besigtige Folk, om de vare frie for Pest eller andre smitsomme Syger, og da vi kom derhen, kom denne Mester fra Staden, da han kom, befalede han Folkene at klæde sig af, og da det var giort, besaae han dem under Hænderne og neden om smaa Tarmene, saavel Qvind- som Mand-Folk, og da det var klart, maatte Folkene komme ind i Staden, da gik jeg med de andre fuld af stor Sorg og Væmodighed, siden jeg vidste mig ingen Hielp uden hos GUd alleene,

leene, og da jeg kom ind i Staden, blev det mig strax til Biergning, at de Engelske, som kom med mig fra Tyrkiet, satte mig strax til Bords med sig, og betalede for mig baade Mad og Viin og skaffede mig Herberge hos en Norsk Mand, som der boede i Staden, den samme Mand gav mig Mad Dagen derefter, som var den 13 Oct. Den næste Dag derefter, som var den 14 Octobr. fik jeg hverken Mad eller Drikke, men frit Herberge havde jeg, og da gik det mig saa tungt med at bierge Livet, at jeg maatte bede Kiøbmændene, som vare Tydske og Engelske, om nogen Hielp i GUds Navn, de gave mig ungefehr 5 Rdl. i smaa stykker Guld og Sølf, og siden jeg ikke kiendte Mynten, saa maatte jeg skrive Verdien op, hvortil den Norske Mand gav mig Papir, han giorde mig ellers meget til gode, og lod mig have Herberg frit, saa at disse Penge hialp mig og min Stalbroder den Hamborger, ved Navn Jacob Snare, (som ingen Penge havde, ey heller kunde faae Tieneste,) meget til vores Reyse, siden jeg hverken vidste Veyen eller kiendte Mynten, saa hialp jeg hannem dermed tillige med mig selv, og den Mand havde

Tyrkerne taget en Uge for Kaarsmiſſe, og han havde baade Kone og Børn i Hamborg; derefter reyſte vi i 4 Dage til den ſtore Stad Venedig, ſom ſtaaer meere paa Søen end paa Landet, hvorom, ſaavit vi kom, vare 3 Muure, og er den ſagt at være 13 Miile omkring, og den Søe ſom der gaaer ind, kaldes Golfodi Venedig, og ſaa foer vi langs med det Bierg, ſom kaldes Baldak, i hvilket der ſiges at Thorbiorg den Tydſke har været, og da kom vi ind i Hoy-Tydſkland ikke længere end en Fierdings Vey og blev der om Natten hos en Enke, ſom ſpurgte hvorfra vi vare og hvor vi agtede os hen, og da hun fik det at vide, bad hun os for GUds Skyld at fare bort; thi alle reyſendes Folk bleve der ihielſlagne af Keyſerens Folk, hvilket, da vi hørte, blev min Stalbroder forſkrekket, men jeg ikke ſaa meget; thi jeg var næſten dermed tilfreds, ikke desmindre ſaa reyſte vi ſtrax tilbage ſaa fort, ſom vi kunde til Staden Legor, og vare paa den Reyſe i 2 Dage og 2 Nætter, og der maatte jeg ſkilles ved min gode Stalbroder; thi naar vi bad om Hielp, da ſvarede de at Luthe-
rus

rus skulde hielpe os, hvorover han maatte give sig til at være Matros; thi han havde ingen Penge.

Det 16de Cap.

Om Stadens Kirke-Ceremonier, Munkernes Klæde-Dragt og Embeds Forretninger.

Om Staden er det at sige, at den er ikkun liden, saa at man i 2 Timer kand gaae omkring den, og jeg meener, at den er u-overvindelig, siden der ere dobbelt Muure omkring, og saa dyb en Grav uden for den yderste Muur, at store Skibe kunde segle rundt omkring Staden, og ere Huusene der 3 Etagier høye og meget tæt bygte, og næsten overalt ere Huusene uden paa, meget mesterligen malede, sort paa hvide Muure, udi Staden ere 13 Kirker, hvoraf tvende ere meget store og ere bygte af grønne Marmor-Steen, og inden i Hvelvingerne og Veggene prydede med Guld og Sølv fra det øverste til det nederste. Prædike-Stolen og Alteret og den Stoel, som den fornemste Munk sidder i, naar han skrifter. Jeg saae hvorledes deres Skrit-

temaal holdes, neml. at den, som bliver skriftet, haver en anden Stoel at sidde udi, og imellem dem er 2 Alen bredt Messing paa hver Side af Veggen med Huller igiennem, hvor igiennem de tale med hinanden, og om den, som der bliver skriftet, giver Munken en vis Summa Penge, da forlader han ham de Synder, som han endnu agter at bedrive. Saa staaer der og ved hver Kirke-Dør 2 Stolper af Marmor, hvorpaa staaer 2 Skaale med Vie-Vand, og hver som gaaer ind i Kirken, skal dyppe sine 2 Fingre i disse Skaale, og med det Vand, som hænger ved Fingrene giøre de sig Kaars i Panden, og til at give agt paa dette, ere 2de gamle Munke tilsatte. Saa og saae jeg der en Gang, hvorledes de Syge besøges, hvilket jeg vil fortælle ikkun til at lee ad, dette Abespill, hvilket jeg saae igiennem den Norske Mands Huus, som heed Oluf Simonsen, som mig og sagde, hvad dette betydede, neml., at der gik meere end 200 Mand-Folk og Qvind-Folk alle med Lys udi Haanden, og midt imellem dem gik en Munk, over hvilken blev baaren paa 3 Stange et blaat Silkes Overheng, og da denne store Flok kom til det Huus, som

den

den Syge var udi, da gives Munken Plads til at gaae ind, og da tager alle disse Folk, som ere med hannem, Lysene og kaster efter hannem, derefter gaaer enhver hiem igien, og Munken haver en Taske om Halsen og en liden Bielde, som stedse ringer, og der holde Klokkerne aldrig op at ringe. Munkenes Klæde-Dragt er 3de Slags efter deres Orden, neml. graae Munke, sorte Munke og hvide Munke; Graae Munkene have graae Kiorteler, som naae need til deres Hæler, og hvide Opslag med sorte Vinger for paa, og have ikke andet paa sig uden Skiorten og ingen Buxer, men paa Halsen have de en kort Kappe og oven paa den, en rund Hatt, som Hovedet gaaer ind igiennem, nogle have og Træ-Skoe paa Fødderne og Kiolen kneppet med Træ-Knapper og et stykke Toug omkring, hvori ere mange Peters Riis, og naaer Enden af dette Toug lige med Kiortelen, saa have de og giort deres Bog fast ved Touget paa den venstre Side og deres Hals-Baand paa den høyre Side, og lige foran vaa dem have de en lang smal Tobaks-Pibe, og saaledes gaae de alle, de sorte og hvide med, og de lade rage deres Skiæg hver

14de Dag, og lade deres Haar klippe undtagen uden omkring hvor der bliver saa som en Ring, og disse Drenge vilde kaldes hellige.

Det 17de Cap.

Hvorledes Mand- og Qvind-Folkene ere klædde der i Staden, og om det underlige, som jeg der saae.

Jeg lovede at mælde, om hvorledes Folkene vare klædde, hvilket er saaledes, at de ere saavel klædd, som jeg troer nogen Sted i Verden, med Silke, Fløyel og deyligt Tøy, de ere dagligen ikke uden i Skierter og Trøyer, som ere aabne mit paa og snørede, ligeleedes paa Armene, og Buxerne ere ligeledes, og nogle ere saa overdaadige, at deres Hose-Baand koste 60 Dalers Værdie og deres Skoe-Remme 10 Daler og saaledes andre Ting efter Proportion, og saaledes prale end og de gemeeneste Folk; men deres Mad er meget dyrt, neml. 4 Rdlr. om Ugen for en Person, Et Pund Fisk koster 16 Skilling: Men hvad deres Hellig Dags Klæder anguaer, derom kand jeg ikke noget sige. Men angaaende

gaaende det, som mig særdeles kom for Oyen, vil jeg her melde om noget af det, som mig underligt forekom, nemlig at hver Morgen imidlertid at jeg var der, saae jeg ungefehr 100 Mænd eller fleere gaaendes 2 og 2 sammen i Lænker om i alle Gader, som vare gandske nøgne, undtagen nogle Palter som de havde om Livet til at skiule deres Blussel med, med hvilke 2 altid fulgte som Fogeder eller Vogtere, med disse gik og en Hiort som Hornene vare saugede af, og 2 store Bukke, en Markat, og en Rev, begge disse sidste i røde Klæder, og de ginge paa Bag-Fødderne, paa hvilke de havde Skoe, og Hatte paa Hovederne og Kaarder ved Siden, og bag ved hængte deres Rumper ud af Buxene, men hvad dette skulde betyde, veed jeg ikke. Saa og saae jeg 2 andre Dyr, som de Tydske kalde Byffeler, de see ud ligesom de allerstørste Oxer, og ere meget fede, hvoraf nogle havde Horn, som gamle Bukke, men den Norske Mand sagde mig, at der var intet fedt paa dem, hverken uden eller inden, men de ere sterke til at trekke for Vogne med sterk Læss, saasom Jern, Salt og Bly. Ydermeere saae jeg det Mester-

Stykke

Stykke, som jeg aldrig saae før, neml. 4. Menneske-Billeder af Kaaber, som sad paa en firkantet Stolpe af Marmor, en paa hver Side, som vare saa konstige giorte, som de vare levende Mennesker, som vare støbte efter en Tyrkes og hans 3 Sønners Billeder, som havde giort de Christne stor Skade og vare de saa store som Kiæmper.

Disse havde den Hertug, som var over den Stad, fanget og ladet deres Billeder støbe til en ævindelig Ihukommelse, og staaer den samme Hertugs Billede over deres, med et stort Sværd i Haanden, alt af Kaaber eller Messing, og paa Muurene der omkring ere heftede bare Tyrke-Hoveder med store Huller igiennem Muuren.

Det 18de Cap.

Om min Reyse til Genua og derfra til Marseilles.

Fra Staden Legor i Italien kom jeg med et lidet Skib, som kaldes en Bark, til den store og mægtige Stad Genuam, ved de Franske Grendser, og paa den Reyse var jeg i 4 Dage, hvilken Stad er meget stor og med sterke Muure og ved

Søen

Søen, hvor jeg kom, med store Casteller paa begge Sider og med saa store Stykker, at man kand krybe ind i dem, og blev mig sagt, at denne Stad var 18 Miile omkring, og der ved Søen, som jeg kom, var der Huuse 12 Etager høye, og 3 Muure omkring, og støder denne Stad imod de Bierge, som kaldes Alpes, og der laante en Dansk Kone mig Huus i 2 Nætter, og giorde mig til gode, og som man der skalhave Sundheds Pas, fra hvad Stæd man kommer, saa maatte jeg og tage mig saadant Pas og derfor gav jeg 4 Styver. Paa denne Reyse saae jeg Lys brænde i Staden Rom. Til Genua kom jeg den 28 Octobr. hvor jeg ikke saae noget serdeles, som jeg ikke havde seet tilforn, uden 4 Rens-Dyr og 2 tamme Biørne, som gik vaa bag Fødderne, der saae jeg og Glas-Vinduer, som vare 5 eller 6 Favne høye, og der saae jeg og først Vind-Møller, hvor over jeg mig forundrede.

Fra denne Stad foer jeg alle Helgens-Morgen og til Marseilles i Frankerig, hvortil den Danske Kone mig hialp, og den 6 Novembr. kom jeg i den Bye som kaldes Blikma i Frankerig. Paa denne Reyse

maatte vi hver Aften fare i Land; thi de frygtede for Rovere. Den 7 Novembr. kom jeg til Marseilles, og leverede Commendanten mit Reise-Pas; Om Aftenen den samme Dag fik jeg Herberge silde, efterat jeg havde over paa 20 Stæder med grædende Taare begiert, da kom omsider en Kone til mig, som talede til mig paa Islandsk og sagde, om du er en Islænder, saa kom med mig, jeg skal laane dig Huus i Nat; thi jeg er og Islandsk og har været en fangen Kone, og da jeg kom i hendes Huus, da vare der baade Tydske og Engelske, som forstodemig, en af de Engelske kiendte mig og sagde hende, at jeg var en Islandsk Præst, da vilde hun jage mig udaf Huuset, og i det samme opvakte GUd en Tydsk Kiobmand, som strax stod op fra Bordet, som han sad, (thi det var et Viin-Huus) traadde frem og lovede at betale for mig, hvad jeg der fortærede og Herberg med, saa længe som jeg der blev.

Det 19de Cap.

Om hvad mig skeede i Marseilles.

Denne samme Aften fik jeg baade Mad og Drikke nok, saa og en god Seng at sove i, hvilken jeg havde ikke faaed for siden den Tid at jeg

blev

blev fangen, ey heller været af mine lappede Klæder, hverken Dag eller Nat, til den Tiid, som var 16 Uger og en Dag; Men jeg maatte ligge paa Skibet paa Kabeltouge hos de to, som foer med mig fra Legor og til Genua, og der ikke giort det mindste til Gode, da jeg kom i dette Huus, havde jeg 4 Brødkager tilbage i en Striepoese af de 18, som jeg kiøbte i Italien, og af mine Penge havde jeg 4 Rdlr. tilbage, som jeg dog hemmelig havde giemt. Om Morgenen tilig derefter kom den forbemeldte Kiøbmand der hen igien, bekræftede sine Ord om det, som han mig havde lovet, og tilstod for alle aabenbarligen, at han viste ikke hvorledes det kom, at han elskede mig, som sin Fader, og da blev jeg der i Huuset paa hans Bekostning den 8 og 9de og til tilig om Morgenen, den 10 Novembr. som var en Loverdag, kom der 5 Hollandske Skippere ind i dette Viin-Huus, som satte sig ved Bordet, at drikke et Glas Viin, og i det samme sad jeg og fik Mad ved et andet lidet Bord, da spurgte den fornemste Skipper mig ad, hvo jeg var og hvor jeg agtede mig hen: Da jeg hannem det sagde, stod han op fra Bordet, og kom til mig og tog mig meget venlig i Favn, lovede at give mig Mad og Drikke paa sit Skib, saa længe som jeg var der og han laae i Havnen, og at føre mig med sig fri til Holland, og derfra at forskaffe mig til Danmark; denne fromme Mand heed Caritas Hardspenner, og da han gik ud af Huuset, bad han mig at følge med sig, da gik jeg med hannem ud paa Skibet og blev hos hannem i 6 Uger og 2 Dage og gik

med hannem ind i Staden hver Dag, da havde jeg Lyst til at reise til Paris, som er Kongens Hoved-Stad i Frankerige, siden jeg var ikkun 12 Miil derfra i Nord, men adskillige Ting, som mig i denne min Elendighed laae paa Hiertet, forhindrede mig derfra, nemlig først Fattigdom, saasom det koster meget der at reise. 2det, Legemets Svaghed, 3die, at jeg havde ingen Klæder, og skammede mig saa ved at lade Folk see min Elendighed, 4de, formedelst det skrekkelige Mord, som der paa Veyene passerede, hvorfor dette mit Forsætt gik tilbage.

Det 20de Cap.

Om den Maade, som jeg saae fattige Folk at fiske med der, og om en Anker-Smede.

I denne Stad saae jeg en rar Anker-Smede, hvis lige jeg tilforn ikke havde seet, hvorfore jeg gav noget at komme ind at besee den, og er den saa giort, at Vinden driver Verket og de store Hamre komme selv need at smede Jernet, saadan som de det ville have, og oven over staar Møllen hvor ved dette Verk drives, hvor paa jeg havde ingen Forstand, saa og kom jeg ind i et Huus, hvor der bliver Metall-Stykker støbte, som og var artigt at see, men jeg havde ingen Forstand derpaa. Hvad deres Fiske-Fangst angaaer, da roe de daglig ud med et meget langt Nett og faaer ikkun nogle faae smaae Fiske ikke større end Sild, og nogle fange Reiger, hvoraf de neppe faae en Fierding, som ikke kand forslaae meget for dem, som ikke af andet skal forsørge Koner og Børn, og der ere Madvahre dyre, men Fransk Brændevin er der nok og saa sterkt,

at det ikke kand drikkes uden med halv Vand udi; Elles saae jeg mange Maader at fange Fisk paa, men jeg kand ikke begribe, hvorledes de dermed kunde fortiene Foden; Thi de have et sterkt Arbeyde og ikkun liden Profit efter mine Tanker.

Det 21de Cap.

Om Staden i sig selv, og deres Klæde-Dragt, og om min Reise til Holland.

Om Staden Marseilles er det at sige, at den er bygt omkring en rund Fiord, som er gandske small i Indløbet og efter min Tanke ikkun 9 Faune, og i det Indløb ere i Søen muurede 4 Pillere af Muur, hvor imellem ere Jern-Lenker med store Kroge udi, saa at hverken Skibe eller Baade kand komme ud, og paa den anden Side af dette Indløb er et sterkt Castell, fra hvilket 3 store Bomme ere fæstede i Krogene paa disse Jern-Lenker, hvor inden for alle Skibene ligge, som jeg meener at ikke ere mindre end Tusende; thi det er en stor Handels-Stad, og ere Huusene 5 og 6 Etager høye, og Volde omkring med mange store Stykker besat, hvis lige jeg paa denne min elendige Reise ikke saae og der kand ingen komme hverken ud eller ind, uden Castellets Permission.

Angaaende deres Klæde-Dragt, da er den næsten ligesom i Italien, dog er den meere tarvelig og ikke saa overdaadig, og have Folkene der meest sort Haar, og i den Stad saae jeg paa St. Andreæ Dag 1496 Qvindfolk i en Skare, som ginge til Kirken efter deres Viis til St. Andreæ Kloster, som, om det var et Munke-Closter eller Nunne-

Cloſter, det veed jeg ikke, men denne Skare var meget prydelig at ſee, alle med hvide Lærrets-Forklæder, og i deres Gang havde de denne Orden, at der ginge førſt 2 tilſammen, derefter 3, ſiden 4 ſaa 5. 6. 7. 8. 9. ſaa 10. og ſaaledes i hver Rad.

Hvad nu min Reiſe derfra angaaer, da ginge vi ud fra Staden Dagen for Juul, efter min Meigning, og vare der uden for i 2 Dage, og biede efter vor Skipper, og efter hannem biede 9 Hollandſke Skibe; Thi ſom han havde det ſtorſte Skib og det var beſt monderet med Stykker, ſaa var han i den Tid deres Admiral, den 3die Dag derefter om Morgenen ginge alle Skibene til Seigls i en Flode, hvor af ikkun 3 vare Defenſions Skibe, vi havde 26 Stykker, det andet 24 og det 3die 12 Stykker, og da havde vi en god Wind i 8 Dage og den 10de Juule-Dag den allerbeſte, da ſeiglede vi igiennem Strædet, ſom de ſaa kalde, hvor vi havde den farligſte Cours formedelſt Capere, og ſaae intet Land forend vi kom til Engeland, en Nat vare vi ſaa nær kommne paa et Skier, men GUd reddede os, 2 Dage derefter miſtede jeg min Troye, ſom jeg havde hengt op at torre i Tougene, da havde jeg intet paa Kroppen uden en gammel Skiorte og et Liv-Stykke ſom jeg bled fangen med, og derefter miſtede jeg og min Hat af Vinden, da gav min fromme Caritas mig en liden gammel Hat igien, og en af Skibs-Folkene gav mig en Troye ſom jeg ikkun halv betalte, og hvor ſom vi kom, da var det paa de Tiider farligt at reiſe for Rovere, baade til Lands og Vands; paa denne Reiſe modte os og

2 gang,

2gange 2 Capere, men de torde ikke komme til os. Den 8 Febr. vare vi saa nær ved Holland, at vi saae Spirene i Stæder, og da var ikke dybere end 4 Favne Vand, og derfor kand Holland ikke vel tages for medelst mange Grunde, som ere der uden for, hvor der ere strandede over 100 Skibe, og der maa man losse Skibene 3 Miile uden for og gives 14 Rdlr. for 30 Læster at losse, og vi vare i 9 Dage om at losse af vort Skib, forend det kunde gaae ind; Derefter kom vi derhen, som Skipperen havde hiemme og heede den Stad Enkhuisen.

Det 22de Cap.

Om hvorledes det gik mig i Holland og om Staden i sig selv.

Da jeg kom ind i Staden, blev jeg paa det største Skib, som jeg kom med, hver Nat, da kom min gode Caritas ud paa Skibet, og gav mig Lov til at spise paa Skibet saalænge, som jeg var der, saa og vilde han see til at skaffe mig til Danmark, da forøgede han sin Godhed imod mig, foruden alt det Gode, han tilforn havde giort mig, at han gav mig 2 gode Skiorter, item Hoser og Skoe, da han dog i Frankerige gav mig en Kiol som kostede 5 Rdlr., til at skiule mig i, saavel om Natten som om Dagen, paa hvilken var en Hat som en Munke-Hætte. Da jeg nu havde været paa dette store Skib i 4 Dage, da kom jeg til at fattes Mad, saasom Skibs-Drengen havde staalet Maden og solgt for Penge, hvorover jeg maatte qvittere Skibet og gaae i Land, for at søge Skipperen op, da jeg omsider træffede ind hos en Dansk Trompeter, som herbergerede mig i nogle Nætter og viiste mig

til min gode Patron Caritas. Der ere store Grave langs igiennem Landet, som de fare igiennem, ellers saae jeg, at de i disse Grave ginge med Støfler, saa lange, at de naaede op under Armene og havde en lang Stang, hvorpaa ved Enden var giort saasom en Kam, med 5 eller 6 brede Tænder af Jern, hvormed de tage Sanden op af Gravene og legge den siden i Jern Kister, og legge det saa hen til et andet Aar derefter, da det er bleven saa haardt, som Steen, hvilket de bruge til Fundament under deres Huuse. Huusene ere meget propre bygte med Aars Tall paa hvert Huus, naar det er bygt.

Da reyste jeg og til Staden Horn, saasom jeg havde laant en Matros 9 Styver. Saavit som jeg kunde fornemme, da jeg reyste i Landet, da er det giort af Menneesken selv saaledes, uden omkring Landet er slagen Bolverk, som bliver saa haardt som Steen, og deri er fyldt med store Steen, som kiøbes fra andre Lande, derefter bliver der pakket Leer imellem, og er Landet allestæds laugere end Søen uden for. Der ere og satte store Møller omkring Landet, som male Vandet ud og gaae baade Nat og Dag, naar Vinden blæser og ere deraf saa mange, at der er neppe 100 Faune imellem dem, og siges der, at om der kom ingen Vind i en Maanet, da sank Landet need; alle Skibene ligge ind i Staden undtagen, naar de losse og lade; thi da de først have fundet Grundene, saa have de gravet store Grave og kastet Leeret op paa begge Sider, og et Aar derefter, da er Leeret bleven saa haardt som Steen, og paa saadanne Leer-Høye

have de bygt deres Stæder, og over disse Grave i Stæderne ere skrekkelige store Broer, meget nætte giorte, som en Mand kand baade lukke op og slaae need, hvorpaa man kand kiore med Vogne, og for Skibene ere de opladte, og til at holde disse Gravereene, ere satte 20 Mænd, som det giore paa forbemeldte Maade.

Det 23de Cap.

Om min Reyse derfra til Vlie-Land og derfra til Helsingoer og siden til Kiobenhavn, og hvorledes jeg der blev imodtagen.

Den 16 Martii kom jeg paa et Skib med en anden Hollandsk Skipper ved Navn Ulfracke, ved Hielp af min gode Caritas, og hvad det Hollandske Folk angaaer, da ere de af Fromhed og Gavmildhed endnu de beste, som jeg paa denne min Jammer-Reyse haver fornummet, særdeles de Soefarende; Saa ere og Qvindfolkene meget nætte og reenfærdige og derhos meget deylige; hvad deres Religion angaaer, da er den u-lige. Paa denne Hollandske Skippers sidste Skib var jeg i 13 Dage, og med hannem var jeg i Vlie-Land i 4 Dage, det Land er gandske overblæst af rod Sand, og voxer der intet Græs, der var jeg i en Bye som kaldes Rolby.

Fra Vlie-Land seiglede vi den 22 Septembr. 25 Skibe tilsammen, hvoraf de fleeste vilde til Danmark til at kiobe Oxer, og paa den samme Reise saae jeg Sverrig, og kom vi da omsider Cronborg forbi og til Helsingoer i Danmark, og da syntes mig, at jeg var næsten kommen hiem; thi saa snart som jeg kom ind i Staden, da fandt jeg den gode Mand Peter Jacobsen, som havde været Foget i Vest-Man-Øe i 7 Aar, han tog mig ind i sit Huus og spisede mig, og efter Maaltidet fulgte han en død Mands Lig til Jorden, som havde været Kiobmand, da gik jeg med hannem og horte Lig-Prædikenen, derefter blev jeg buden til Giæst tillige med hannem af den samme Præst, som giorde Lig-Prædiken, og han spurgte mig om mange Ting, og da jeg gik fra hannem, gav han mig 1 Rdlr., en god Hat og en liden nye Postilla, end dog at han havde mange Børn.

Den

Den 28 Martii kom jeg til Kiøbenhavn, og saa snart som jeg kom, blev jeg antagen som en Engel, og den som giorde mig der meest til gode, var Jens Hessenberg, han førte mig strax op paa Compagniet og sagde de gode Herrer Landets-Reedeere, hvem jeg var, hvilke toge mig strax til sig og gave mig fri Kost, item en Klædning til Paaske, som de lode giøre til mig, og den første Dag, som jeg der var kommen, blev mig af en Skibsmand, som mig kiendte, given 2 Sl. Daler i smaa Penge, saa og lagde en af mine Lands-Mænd, ved Navn Vigfus Gislesen noget til, saa at jeg den samme Dag fik 3 Sl. Daler. Den 5 Aprilis blev jeg fattige Stakkel tillige med Hr. Thorlack Skulesen buden til Giest hos Doctor Hans Resen, og af hannem blev jeg tilspurgt om mange Ting i de Lande, som jeg havde været, og ikke mindst om Island, og han gav mig en Rdlr.

Den 8 Aprilis saae jeg vor Naadigste Konge Christian den 4de, hans Høybaarne Dronning og Printzen. I denne Maanet blev jeg budden til Giest af adskillige brave Mænd, og af dem giort meget til gode, og imidlertid given 18 Rdlr. hvoraf en Færøesk Kiøbmand gav mig en, item en Islænder ved Navn Biarne Ormssen, som tilforne havde været i Vest-Manøe, han gav mig 2 Sl. Daler, saa og den gode Madame, som længe havde handlet paa Vest-Manøe, gav mig 8 Rdlr., item en Kiøbmand for Norden paa Island, gav mig 6 Rdlr. af de Penge, som Hr. Thorsten Illugesen og Hr. Biarne Gamlesen for Norden havde givet til studerende Folk, som seglede til Danmark. En Præst gav mig 1 Rdlr. og en Skolemester 1 Rdlr., en Mand som var opføð i Vest-Manøe 1 Rdlr. og blev jeg i Kiøbenhavn i halvottende Uge, og dersom jeg havde mit Herberg gave de mig Kosten imidlertid.

Den 4de Maji gik jeg til Segls fra Kiøbenhavn til Vest-Manøe, og formedelst den gode Jens Hessenbergs Interession havde jeg fri Kost og Fart paa Skibet. Og ender jeg paa denne bedrøvelige Historie, som kand være til en sommelig Tids-Fordriv.

